ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

Лабенської Євгенії Олександрівни

“Образність природних стихій у сучасному англомовному поетичному дискурсі: когнітивно-семіотичний аспект”

подану на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук

за спеціальністю 10.02.04 – германські мови

Сьогодні особливої значущості набувають лінгвістичні розвідки міждисциплінарного характеру, зорієнтовані на вивчення взаємодії знакових і когнітивних структур. У ракурсі когнітивно-семіотичного та когнітивно-поетологічного напрямів художній текст, поетичний зокрема, розглядають як полікодове та багатовимірне утворення, в якому переплетені та тісно взаємодіють образи.

Актуальність дисертаційної роботи Є.О. Лабенської визначається її відповідністю загальним спрямуванням наукових досліджень у руслі когнітивної поетики, семіотики та дискурсології на пошук нових підходів до вивчення образності. Актуальність також підкріплюється зверненням до дигітальних і мультимодальних маніфестацій образності природних стихій у сучасному англомовному поетичному дискурсі, їх розгляду з позицій екопоетики, а саме в контексті поетики природних катастроф.

Дисертацію виконано відповідно до колективної теми кафедри англійської філології, перекладу і філософії мови імені професора О.М. Мороховського Київського національного лінгвістичного університету "Текст і дискурс у лінгвофілософському та когнітивно-семіотичному висвітленні" (номер держреєстрації 0117U005476). Тему роботи затверджено вченою радою Київського національного лінгвістичного університету (протокол № 7 від 25.12.2014 року).

Як випливає із дисертації Є.О. Лабенської, її **мета** полягає у виявленні когнітивно-семіотичної специфіки конструювання образності природних стихій, а також засобів і способів її творення у сучасному англомовному поетичному дискурсі. Окреслена **мета** корелює з поставленими **завданнями, предметом** і **об'єктом** дослідження.

Успішному досягненню мети сприяє **методика** дослідження, яка охоплює чотири етапи – теоретико-аналітичний, конструювальний, таксономічний і етап методологічного ладшафтування, кожний з яких знаходить покрокове втілення. Ретельно розроблений і описаний алгоритм розвідки та методи, застосовані авторкою, забезпечують переконливість і достовірність отриманих результатів. **Матеріалом** дослідження слугував корпус 1000 поетичних текстів, відібраних методом суцільної вибірки з антологій та збірок сучасної англомовної поезії, а також з електронних ресурсів мережі Інтернет.

Рецензована праця визначається своєю **науковою новизною,** яка полягає в окресленні мультимодального конструювання образності природних стихій через проходження чотирьох площин кожного образу природної стихії (с.151-179), окрім передконцептуальної, концептуальної, вербальної виділено й невербальну; поглиблено та уточнено композиційно-жанрову специфіку сучасного англомовного поетичного дискурсу з виходом у площину його дигіталізації; розмежовано образність транквільних станів природи та власне образність природних катастроф; розроблено типологію образності природних стихій та виявлено когнітивно-семіотичні операції творення образності природних стихій у сучасному англомовному поетичному дискурсі.

Виконана робота має **теоретичну значущість,** що визначається її внеском у розвиток когнітивної поетики, зокрема теорії образності; застосування та уточнення когнітивно-семіотичної методики побудови мереж концептуальної інтеграції та концептуальної амальгами, а також методики аналізу видів категоризації є внеском у когнітивну семіотику (с.171-177); мультимодальне

конструювання образності природних стихій, взаємодія вербального і невербальних кодів, як відбиття процесу полікодового семіозису, або знакотворення, у конструюванні образності природних стихій слугує збагаченню мультимодальних студій (с.151-170). Заслуговує на увагу розробка комплексної методики дослідження образності природних стихій в сучасному англомовному поетичному дискурсі в сукупності чотирьох етапів – теоретико-аналітичного, методологічного ландшафтування, конструювального та таксономічного (с.109-130).

Крім того у площині **практичного** застосування результати та матеріали дослідження є цінним для низки теоретичних дисциплін, серед яких: стилістика англійської мови (розділи "Стилістична семасіологія", "Поетичні тропи і фігури мовлення", "Стилістична лексикологія", "Стилістика тексту", "Поетична образність"), загальне мовознавство (розділи "Мова і мовлення", "Мова як семіотична система", "Мова і мислення", "Мова і комунікація"), зарубіжна література (розділ "Поезія Великої Британії, США та Австралії"), а також у курсах за вибором з когнітивної лінгвістики, когнітивної поетики, мультимодальної когнітивної поетики, інтерпретації художнього тексту, лінгвосеміотики та теорії поетичного мовлення.

Апробацію основних положень та результатів дослідження здійснено на трьох науково-практичних конференціях. Основні положення та висновки знайшли достатньо повне відображення у *дев'яти* одноосібних публікаціях: *чотирьох* статтях, надрукованих у фахових наукових виданнях України, *двох* – у періодичному виданні іншої держави (Угорщина), а також у *трьох* тезах доповіді наукової конференції. Зміст автореферату ідентичний до основних положень дисертації.

Робота складається з анотації двома мовами, списку опублікованих праць авторки, вступу, чотирьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків і списку використаної наукової літератури. Повний обсяг дисертації

становить 232 сторінки, із них основний текст викладено на 204 сторінках. Бібліографія містить списки використаної літератури (266 позицій), довідкових і лексикографічних джерел (34 позиції) та джерел ілюстративного матеріалу (17 позицій). Загальна кількість позицій – 317, з яких 128 – іноземними мовами.

Кожен розділ дисертаційного дослідження змістовно висвітлює ряд питань, що безпосередньо стосуються обраної теми, містить оригінальні підходи до розв'язання поставлених задач, аргументовано й переконливо доводяться основні положення розвідки. Перші два розділи окреслюють теоретичні та методологічні засади дослідження образності природних стихій у сучасному англомовному поетичному дискурсі. У третьому розділі розкрито мультимодальне конструювання образів природних стихій у поєднанні чотирьох площин: передконцептуальної, концептуальної, вербальної і невербальної. У четвертому розділі розроблено типологію образності природних стихій у сучасному англомовному поетичному дискурсі.

Констатуючи належний рівень виконання дослідження, уміння авторки оперувати основними поняттями заявленого напряму, володіння визначеними методами дослідження, зазначимо, що дисертація, яка розглядається, дає ґрунт для роздумів та дозволяє висловити деякі запитання і міркування, відкриті до дискусії й обговорення:

1.Простежуючи передумови формування поняття образності природних стихій шляхом виявлення тенденцій в еволюції наукових поглядів від Античності до сучасності на природу стихій, авторка звертає свою увагу на давньогрецьку міфологію та частково на міфи австралійських аборигенів. Чи варто при вивченні англомовного поетичного дискурсу обмежуватись лише цим? Чому поза увагою залишаються ірландська міфологія та амеріндіанські міфи? Які основні концепти осмислення природи та стихій характеризують кожну добу, оскільки нажаль у розвідці виокремлено основні концепти лише епохи романтизму (с. 46)

2. Цікавим видається залучення до дослідження образності природних стихій основ алхімії (с.38 -42), результатів досліджень з психології щодо психотипів (с.52-56) та надбань феноменологічної поетики Г. Башляра (с.56-64). Так, Є.О. Лабенська зазначає "*природні стихії зазнають символьного переосмислення в термінах темпераменту людини, виявляючи динамічні або нерухомі, запальні або спокійні, легкі чи важкі, креативні або застиглі, сміливі, зухвалі або боязливі, гнучкі або непохитні, легковажні або серйозні, активні чи пасивні тощо стани та / або риси ліричного суб'єкта в сучасному англомовному поетичному дискурсі*". Хоча висновок проведеного аналізу є в цілому переконливим, у розділах 3 та 4 не розкрито сутності кожної із стихій у переломленні крізь призму теорії психотипів. Яким чином напрацювання співвідносяться і застосовано до аналізу образів природних стихій в англомовних поетичних текстів? Чи варто тоді перевантажувати перший розділ, який займає 101 сторінку?

3. У підрозділі 3.1.1 "Образність транквільних станів природи" (с.140 - 146) дисертантка реферативно подає інформацію про символьність природних стихій, що вилучає шляхом аналізу енциклопедій символів та словників, а також надає ідіоматичні приклади, відірвані від контексту. Не зовсім зрозумілим є доцільність, у такому разі, виокремлення дисертанткою лінгвальних маркерів першоелементів. Адже вони існують поза англомовним поетичним дискурсом взагалі, та словесним образом, зокрема. Звідси, не зовсім зрозумілим є яким чином створюється образність транквільних станів природи.

4. На с. 117 авторка проводить аналіз поетичного тексту і зазначає, що образи усіх стихій в аналізованому вірші є стереотипними (Як авторка дійшла такого висновку?). Окрім того на с 117 дисертанка зазначає "*Передконцептуальним підґрунтям образу лісу є стихія землі у поєднанні з іншими стихіями*", а на с. 121 "*…передконцептуальна іпостась образу природних стихій репрезентовано у форматі імплікативних ознак архетипів і*

схемних образів”. Хотілося б почути пояснення того, як Євгенія Олександрівна розуміє поняття “архетип” і як тлумачить вживані в роботі терміни “архетип стихії” (с.126) та “архетипний образ стихії”.

У роботі радимо дійти єдиної системи позначення етноконцетів, концептуальних схем та архетипів, також помічені друкарські вади: с. 52,55, 79,82,90,91,100,141,142,145,146, 147,151,153,165,172,174,176.

Наведені міркування мають дискусійний характер і жодним чином не впливають на загальне позитивне враження від рецензованої роботи.

На підставі детального ознайомлення з текстом дисертації, авторефератом та публікаціями авторки за темою рецензованої роботи вважаю, що кваліфікаційна наукова праця Лабенської Євгенії Олександрівни “Образність природних стихій у сучасному англомовному поетичному дискурсі: когнітивно-семіотичний аспект” є оригінальним, самостійним та завершеним дослідженням, яке за змістом та оформленням відповідає вимогам п.11, 13 “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 року № 1159 від 30.12.2015 року), а його авторка цілком заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови.

Офіційний опонент
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської філології і перекладу
Національного авіаційного університету — Ю.О. Свірідова

Відгук отримано.
4.11.2019
чений секретар
пеціалізованої вченої
ради К 67.051.05
доц. Чанів А.О.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
01132330
МІСТО КИЇВ

Підпис Свірідової Ю.О.
засвідчую
Вчений секретар
Національного авіаційного університету
Т. Сичова